

ІНТЕГРАТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ СТРУКТУРИ ПУСТОТЛИВОСТІ: ФАКТОРНО-АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Безкоровайний Сергій Петрович¹

¹ Аспірант кафедри психології, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, провідний психолог ТОВ «НВПХП», м. Харків (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0246-2861>

UDC: 159.92

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати дослідження пустотливості як компонента ігрової компетентності, що ґрунтується на даних кореляційного та факторного аналізів. До дослідницької вибірки увійшли 238 осіб віком від 21 до 40 років, серед яких 142 жінки та 96 чоловіків, що становить відповідно 55% і 45% від загальної кількості учасників. Вибірка охоплює період молодості та ранньої зрілості. Основна увага приділена виявленню ключових характеристик пустотливості, таких як емоційний інтелект, креативна гнучкість і самопідтримуючий гумор. Дослідження охопило 13 діагностичних показників із сильними кореляціями, у результаті чого виокремлено три латентні фактори, що відображають багатовимірний характер цього явища. Перший фактор, «Сензитивний емоційний інтелект», об'єднує здатність розуміти та керувати емоціями, проявляти сензитивність і використовувати гумор у соціальній взаємодії. Другий фактор, «Креативна спонтанність і гумор», підкреслює творчу гнучкість, імпровізацію та здатність до маневреності через уяву, флірт і гумор. Третій фактор, «Емоційна стійкість і саморегуляція», відображає здатність до підтримання внутрішнього балансу та адаптації через самопідтримуючий гумор. Отримані результати факторного аналізу дозволили суттєво збагатити розуміння психологічного змісту ігрової позиції "Пустун", що узгоджується з існуючими теоретико-методологічними та емпіричними даними. Пустотливість визначається як складне й багатогранне явище, що інтегрує здатність ефективно управляти міжособистісними конфліктами, а саме керувати увагою інших через створення ситуацій «випробування себе», маневрувати між соціальними нормами й табу, а також творчо самовиражатися через жартівливі витівки, флірт і провокаційні дії. Пустотливість поєднує риси емоційного інтелекту, креативності та соціальної гнучкості, забезпечуючи ефективну адаптацію до різних соціальних ситуацій. Результати дослідження підтверджують попередні теоретико-методологічні розробки, надаючи можливість найбільш повно описати психологічний зміст ігрової позиції «Пустун».

Ключові слова: ігрова компетентність, грайливість, пустотливість, ігрова позиція «Пустун», емоційний інтелект, факторний аналіз, міжособистісний конфлікт, саморегуляція, молодість, зрілість.

Постановка проблеми. Представлене дослідження розвиває науковий напрямок вивчення ігрової компетентності (ludic competence) / грайливості (playfulness) та її компонентів. Грайливість визначається як інтегральна особистісна властивість, що

дозволяє зберігати людині цілісність, єдність власної особистості, адаптуватися до будь-яких змін, справлятися з труднощами, витримувати ситуації невизначеності та зберігати психологічне благополуччя, тобто *сприймати будь-яку складну ситуацію як*

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Serhii Bezkorovainyi

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

виклик, а не як загрозу (Gordiienko-Mytrofanova I. V., Kobzieva Iu. & Sauta S. L., 2019c).

Пустотливість, як один з ключових компонентів ігрової компетентності, виступає важливим фактором у регулюванні міжособистісних конфліктів, адаптації до соціальних змін та розвитку творчого потенціалу особистості. Проблематика дослідження пов'язана з необхідністю деталізації внутрішньої структури пустотливості через вивчення латентних факторів, які її визначають, що дозволяє краще зрозуміти механізми її функціонування.

Актуальність даного дослідження зумовлена зростанням соціальної динаміки та поширенням ситуацій, що вимагають швидкої адаптації до нових умов. Пустотливість як компонент ігрової компетентності, який дозволяє маневрувати на межі дозволеного та експериментувати з соціальними нормами, сприяє розвитку гнучкості, креативності та ефективності вирішення міжособистісних конфліктів. Дослідження факторів пустотливості дозволяє розкрити її значення як компонента емоційного інтелекту та якості, що сприяє формуванню соціальної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення пустотливості набули актуальності у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Значний внесок у дослідження поняття пустотливості як компонента ігрової компетентності зроблено І.В. Гордієнко-Митрофановою, С.Л. Саутою, Ю.А. Кобзєвою, та їх колегами,

які створили опитувальник ігрової компетентності (ОІК) (Gordienko-Mitrofanova, I.V., Kobzeva, Yu.A., Zuev, I.A. & Sauta, S.L., 2019a). В ОІК «пустотливість» є однією з семи шкал грайливості / ігрової компетентності. У процесі розробки опитувальника (2016–2019 роки) за допомогою факторного аналізу було виявлено два латентні фактори грайливості. До складу другого фактора увійшли шкали «Пустотливість» і «Гумор», а також, у меншій мірі, «Легкість» і «Ф'юг». Цей фактор отримав назву «Весела пустотливість». Його сутність проявляється у взаємодії з Іншим «на межі фолу» – на межі дозволеного. Вчені також провели психолінгвістичні дослідження зі словом-стимулом «пустотливість» (Gordienko-Mytrofanova, I. V. & Kobzieva, Iu., 2019b; Kobzieva, Iu., Gordiienko-Mytrofanova, I. & Goncharenko-Kulish, A., 2020b).

У зарубіжній літературі дослідження пустотливості висвітлюються в роботах учених, чий предмет дослідження становить грайливість. Серед шкал грайливості, представлених ними опитувальниками, виділяється пустотливість або дитячість (як прояв пустотливості): Older Adult Playfulness Scale: оптимістичний (upbeat), пустотливий (impish), безпосередній (spontaneous), гумористичний (humorous) (Yarnal, C. & Qian, X., 2011); Adult Playfulness Scale: безпосередній (spontaneous), експресивний (expressive), веселий (fun), креативний (creative), дитячий (silly) (Glynn, M. A. & Webster, J., 1993); Playfulness Scale for Adults: люблячий веселощі (fun-loving), почуття

гумору (sense of humor), схильний до дитячої поведінки (enjoys silliness), неформальний характер (informal), ексцентричний (whimsical) (Schaefer, C. & Greenberg, R., 1997). Варто зазначити, що у вищезгаданому опитувальнику Older Adult Playfulness Scale («Шкала грайливості для пізньої зрілості»), розробленому К. Ярнал і С. Цянь, фактор «пустотливий» представлений через такі складові, як неслухняний (mischievous), шкідливий (naughty), той, хто поводить як клоун (clowning), той, хто дражниться (teasing) (Yarnal, C. & Qian, X., 2011).

У 2023 році в одній із останніх робіт, інтерактивному навчальному посібнику «Грайливість чи ігрова компетентність», пустотливість і відповідна їй ігрова позиція «Пустун» була описана через явища, відмінні від словесних – (літературний) і відео-контент (Фільмографія грайливості), кейси, інфографіку, блок-схеми (з текстовою формою запису алгоритму) тощо (Gordiienko -Mytrofanova I., Sauta S. & Bezkorovainyi S., 2023a).

На основі результатів тренінгу ігрової компетентності, який триває з 2014 року до теперішнього часу, а також даних психолінгвістичних досліджень, висунуто припущення, що розвиток пустотливості може оцінюватися за такими критеріями: високий рівень гнучкості, креативності, толерантності до невизначеності, почуття гумору та здатності до маневрування в умовах ризику; помірний рівень соціальної активності, комунікабельності та емоційної чутливості до стану інших; низький рівень емоційної нестійкості, імпульсивності та

залежності від зовнішніх оцінок, що забезпечує здатність діяти на межі дозволеного без втрати контролю.

Мета статті: зробити аналіз та узагальнення результатів факторного аналізу з метою виявлення ключових латентних компонентів пустотливості. Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання: провести детальний аналіз факторної структури пустотливості, отриманої в ході емпіричних досліджень; виявити ключові латентні фактори, які формують пустотливість як психологічний феномен; визначити психологічні чинники, що мають найбільший вплив на формування та розвиток пустотливості; визначити внутрішню структуру пустотливості як багатовимірного феномена, що сприяє розвитку ігрової компетентності.

Методи дослідження. Для виявлення латентних факторів був застосований метод головних компонентів із обертанням Varimax, який дозволяє виділити приховані структурні компоненти. У процесі аналізу використовувалися статистичні програми, які дозволили визначити вагомість кожного з виявлених факторів та їх внесок у загальну структуру пустотливості.

Виклад основного матеріалу. До дослідницької вибірки увійшли 238 осіб віком від 21 до 40 років, серед яких 142 жінок та 96 чоловіків, що становить відповідно 45% і 55% від загальної кількості учасників.

Обґрунтування вибірки є необхідним кроком у контексті цього дослідження. Поєднання двох вікових груп (21-40 років) у

вибірці має важливе психологічне підґрунтя. Цей діапазон охоплює етапи молодого дорослішання та ранньої зрілості, що дозволяє досліджувати безперервний розвиток особистості в контексті її соціальних і психологічних трансформацій. Молодші учасники (21-29 років) схильні до експериментів і ризикованих форм пустотливості, тоді як більш зрілі (30-40 років) демонструють більшу стабільність і маневрування між соціальними нормами. Об'єднання цих груп забезпечує збалансованість у дослідженні, дозволяє порівняти вікові зміни та виявити закономірності у розвитку пустотливості. Такий підхід сприяє отриманню більш різноманітних даних і дає можливість побачити, як пустотливість розвивається на різних етапах дорослішання, що є ключовим для розуміння цього явища в контексті життєвого циклу.

Таке співвідношення відповідає сучасним стандартам, де баланс близький до 45/55 вважається прийнятним для забезпечення репрезентативності та врахування гендерних аспектів (Hyde, 2014). За підсумками кореляційного аналізу, який детально описаний у статті “Психологічні особливості актуального розвитку пустотливості як компонента ігрової компетентності (за результатами констатувального експерименту)” (Gordiienko - Mytrofanova, I., & Bezkorovainyi, S., 2024) виявлено найбільш сильні позитивні взаємозв'язки пустотливості, які характеризують її непрямым чином і які відображені в табл. 1. Згідно цим даним

пустотливість пов'язана найтіснішим чином із компонентами ігрової компетентності (фьюг, флірт, уява, сензитивність), компонентами емоційного інтелекту (управління чужими емоціями, розуміння чужих емоцій, управління своїми емоціями), почуттям гумору.

Ці дані були використані для вивчення внутрішньої структури пустотливості з застосуванням факторного аналізу. Мета факторного аналізу – сконцентрувати вихідну інформацію, представлену у вигляді масиву даних і виразити якомога більшу кількість ознак через якомога меншу кількість характеристик. Наймісткіші характеристики є найсуттєвішими для даного поняття. Емпіричне дослідження спрямовано на виявлення сутності пустотливості як компонента ігрової компетентності. Саме тому й було використано метод факторного аналізу.

У межах даного дослідження обрано метод головних компонент із Varimax обертанням, що враховує як загальну, так і специфічну дисперсію за кожною шкалою, оскільки набір шкал є змістовно неоднорідним. Цей метод дозволяє виявити приховані (латентні) першопричини, які пояснюють кореляції між ознаками і змістовно інтерпретуються. Тим самим виявлялися латентні складові пустотливості через виділення внутрішньо притаманних характеристик пустотливості.

До факторного аналізу були залучені 13 діагностичних показників, які виділені за підсумками кореляційного аналізу (сила зв'язку більша 0,28 при значущості $p \leq 0,001$).

Таблиця 1

Кореляції пустотливості, залучені до факторного аналізу

Показники	r	p
Фугітивність	,416	0,001
Флірт	,413	0,001
Уява	,366	0,001
Почуття гумору	,344	0,001
Сензитивність	,312	0,001
Управління чужими емоціями	,395	0,001
Міжособистісний емоційний інтелект	,381	0,001
Управління емоціями	,344	0,001
Розуміння чужих емоцій	,291	0,001
Управління своїми емоціями	,285	0,001
Самопідтримуючий гумор	,343	0,001
Розуміння – Нерозуміння	,302	0,001
Екстраверсія	,316	0,001

У табл. 2 можна побачити навантаження виявлених факторів.

Факторний аналіз із застосуванням критерію Кайзера виявив три латентних фактори з різною вагою (показники факторного навантаження наведені в дужках).

«Розуміння чужих емоцій» (0,712);
«Управління своїми емоціями» (0,712);
«Почуття гумору» (0,638);
«Самопідтримуючий гумор» (0,627);
«Уява» (0,598); «Флірт» (0,583);
«Екстраверсія» (0,555).

Зміст першого, найбільш суттєвого

Таблиця 2

Фактори пустотливості та їхні навантаження

Компонент	Фактори		
	1	2	3
Фугітивність	,523	,216	,461
Флірт	,583	,229	,164
Уява	,598	,055	,428
Почуття гумору	,638	,325	,275
Сензитивність	,714	-,217	,283
Управління чужими емоціями	,849	-,193	-,243
Міжособистісний емоційний інтелект	,860	-,436	-,151
Управління емоціями	,820	,044	-,334
Розуміння чужих емоцій	,712	-,541	-,031
Управління своїми емоціями	,712	,302	-,271
Самопідтримуючий гумор	,627	,403	,069
Розуміння – Нерозуміння	,269	,512	-,504
Екстраверсія	,555	-,088	-,095

Перший фактор, найбільш вагомий, який описує близько 45% дисперсії, містить у собі 11 основних компонентів: «Міжособистісний емоційний інтелект» (0,860); «Управління чужими емоціями» (0,849); «Управління емоціями» (0,820); «Сензитивність» (0,714);

фактору складають різні компоненти емоційного інтелекту з додаванням певних аспектів гумору.

До складу другого фактору, що описує близько 10% дисперсії, увійшли 4 основних компоненти: «Розуміння–Нерозуміння» (0,512); «Самопідтримуючий

гумор» (0,403); «Розуміння чужих емоцій» (-0,541), «Міжособистісний емоційний інтелект» (-0,436).

Зміст другого фактору складають на нашу думку суперечливі тенденції особистості до встановлення зв'язків з іншими й разом із цим до автономності.

До складу третього фактору, який описує 9% дисперсії, увійшли 3 основні компоненти: «Фьюг (фугітивність)» (0,461), «Уява» (0,464), «Розуміння– Нерозуміння» (-0,504).

Зміст третього, найменш вагомого фактору складають переважно характеристики креативної сфери особистості.

• «Розуміння чужих емоцій» (0,873);

• «Управління чужими емоціями» (0,796);

• «Управління емоціями» (0,643);

• «Сензитивність» (0,589).

Цей фактор, що включає перелічені характеристики, можна умовно назвати «Сензитивний емоційний інтелект». Він відображає здатність особистості ефективно взаємодіяти з іншими, розуміти та керувати як власними емоціями, так і емоціями оточуючих. Сенситивність, у свою чергу, означає підвищену чутливість до емоційних і сенсорних стимулів, що робить людину більш сприйнятливою до емоційних сигналів і переживань. Таким чином, цей фактор

Таблиця 3

Фактори пустотливості та їхні навантаження після обертання

Компонент	Фактори		
	1	2	3
Фугітивність	,129	,718	,024
Флірт	,234	,548	,252
Уява	,295	,675	-,031
Почуття гумору	,184	,698	,261
Сензитивність	,589	,533	-,069
Управління чужими емоціями	,796	,250	,346
Міжособистісний емоційний інтелект	,940	,226	,131
Управління емоціями	,643	,262	,550
Розуміння чужих емоцій	,873	,182	-,071
Управління своїми емоціями	,383	,346	,637
Самопідтримуючий гумор	,175	,576	,445
Розуміння – Нерозуміння	-,018	,004	,767
Екстраверсія	,481	,224	,208

У табл. 3 можна побачити навантаження виявлених факторів після обертання.

Після обертання у першому факторі залишилось 5 компонентів, але їхнє навантаження змінилося:

• «Міжособистісний емоційний інтелект» (0,940);

підкреслює важливість розвинених навичок соціальної взаємодії та емоційного інтелекту для конструктивного вирішення міжособистісних конфліктів.

Другий фактор в значній мірі змінив склад своїх компонентів, їхню загальну кількість (їх стало більше - 6) та їхнє навантаження:

- «Фьюг (фугітивність)» (0,718);
- «Почуття гумору» (0,698);
- «Уява» (0,675);
- «Самопідтримуючий гумор» (0,576);
- «Флірт» (0,548),
- «Сензитивність» (0,543).

Другий фактор можна концептуалізувати як «Креативна спонтанність і гумор». Він репрезентує здатність до імпровізації, що характеризується творчою гнучкістю та маневреністю у соціальній взаємодії — діяти «на межі фолу», де спонтанність і відкритість стають важливішими, ніж стриманість. Цей фактор відображає вміння поєднувати артистизм, гумор та креативність, демонструючи здатність особистості легко адаптуватися до різних соціальних контекстів через оригінальність самовираження.

Третій фактор також в певній мірі змінив свої компоненти та їхнє навантаження:

- «Розуміння – Нерозуміння» (0,767);
- «Управління своїми емоціями» (0,637);
- «Управління емоціями» (0,550);
- «Самопідтримуючий гумор» (0,445).

Третій фактор можна інтерпретувати як «Емоційна стійкість і саморегуляція», що визначає комплексну здатність особистості до саморегуляції, емоційного самоконтролю та адаптації у соціальній взаємодії через розуміння соціальних кордонів та підтримання внутрішнього балансу. Особливу роль відіграє самопідтримуючий гумор, який дозволяє підтримувати

позитивний настрій та зберігати емоційну рівновагу в складних міжособистісних конфліктах.

З урахуванням наданих вище описів, можна визначити три «виміри», що представляють факторну структуру пустотливості як компонента ігрової компетентності, для більш точного відображення її суті: 1) емоційний інтелект; 2) маневрена креативність; 3) самопідтримуючий гумор.

Узагальнюючи результати факторного аналізу, можна дійти висновку, що пустотливість є окремою характеристикою емоційного інтелекту особистості. Її особливість полягає у складному та специфічному поєднанні кількох особистісних і поведінкових тенденцій, а саме:

розвиненому емоційному інтелекті, що проявляється в ефективній «навігації» у складних соціальних контекстах, а також у глибині й тонкості розуміння та управління як власними емоціями, так і емоціями інших людей;

прагненні до яскравих, емоційно насичених контактів з оточенням, що сприяє створенню атмосфери зацікавленості та інтриги;

схильності до експериментування з кордонами соціально схваленої поведінки — дії «на межі фолу» — з метою глибшого розуміння соціальних норм, хоч і з ризиком їх порушення;

майстерному використанні самопідтримуючого гумору як інструменту, що сприяє емоційній рівновазі, створюючи

атмосферу легкості й невимушеності та підтримуючи активну динаміку взаємодії.

Таким чином, пустотливість можна розглядати як багатогранну форму емоційного інтелекту, що потребує соціальної гнучкості, креативності та емоційної стійкості.

В результаті факторного аналізу визначені чинники, які виражають приховані інтегративні характеристики пустотливості. Таких факторів виявилось три.

Таким чином, результати кореляційного і факторного аналізів виявили найбільш суттєві зв'язки пустотливості з особистісними характеристиками та внутрішні інтегративні характеристики пустотливості.

Висновки. Спираючись на аналіз та інтерпретацію отриманих даних, сформульовано наступні висновки.

В результаті факторного аналізу визначені чинники, які виражають приховані інтегративні характеристики пустотливості. Таких факторів виявилось три.

Перший фактор «Сензитивний емоційний інтелект» як основа міжособистісної компетентності. Після обертання у першому факторі залишилось п'ять компонентів, хоча їхнє навантаження змінилося. Ці компоненти включають міжособистісний емоційний інтелект, розуміння чужих емоцій, управління чужими емоціями, загальне управління емоціями та сензитивність. Фактор відображає здатність особистості ефективно взаємодіяти з іншими, розуміти й контролювати як власні емоції, так і емоції оточуючих.

Сензитивність у цьому контексті означає підвищену чутливість до емоційних і сенсорних стимулів, що робить людину більш сприйнятливою до емоційних сигналів і переживань. Таким чином, цей фактор підкреслює важливість розвинених навичок соціальної взаємодії та емоційного інтелекту для конструктивного вирішення міжособистісних конфліктів.

Другий фактор «Креативна спонтанність і гумор», як засіб соціальної маневреності, значно змінив склад своїх компонентів, їхню загальну кількість (яка зросла до шести) та їхнє навантаження. До нього увійшли такі характеристики, як фугітивність, почуття гумору, уява, самопідтримуючий гумор, флірт і сензитивність. Фактор репрезентує здатність до імпровізації, яка проявляється у творчій гнучкості та маневреності в соціальній взаємодії — вміння діяти «на межі фолу», коли спонтанність і відкритість набувають більшого значення, ніж стриманість. Фактор також відображає вміння поєднувати артистизм, гумор і креативність, демонструючи здатність особистості легко адаптуватися до різних соціальних контекстів через оригінальність самовираження.

Третій фактор «Емоційна стійкість і саморегуляція», як інструмент психологічної рівноваги, також змінив свої компоненти та їхнє навантаження, включаючи такі характеристики, як розуміння, управління власними емоціями, загальне управління емоціями та самопідтримуючий гумор. Фактор визначає здатність особистості до

самоконтролю, емоційного управління та адаптації у соціальній взаємодії. Особливого значення тут набуває розуміння соціальних кордонів і здатність зберігати внутрішній баланс. Самопідтримуючий гумор відіграє важливу роль, адже він дозволяє підтримувати позитивний настрій та сприяє збереженню емоційної рівноваги у складних міжособистісних конфліктах.

Пустотливість, з огляду на факторний аналіз, є інтеграцією емоційної компетентності, креативної гнучкості та схильності до експериментування з соціальними нормами, що полегшує функціонування в динамічних соціальних середовищах.

Ідентифіковані фактори можна описати як виміри пустотливості: 1) емоційний інтелект, 2) маневрена креативність, 3) самопідтримуючий гумор, що разом формують основу для соціальної адаптації та творчого самовираження.

Отримані дані на нашу думку дають підстави для певного розширення поняття емоційний інтелект в психології за рахунок включення до його складу пустотливості. Також ми вважаємо, що отримані результати підтверджують належність пустотливості як особистісної якості до суттєвих характеристик ігрової компетентності.

Одним із перспективних напрямів подальших досліджень вважаємо розширення концепції емоційного інтелекту через інтеграцію пустотливості як його складової, що сприятиме глибшому розумінню її ролі в соціальній адаптації.

References :

- Glynn, M. A., & Webster, J. (1993). Refining the nomological net of the Adult Playfulness Scale: Personality, motivational, and attitudinal correlates for highly intelligent adults. *Psychological Reports*, 72(3,1), 1023-1026.
- Gordiienko-Mytrofanova, I. V., & Kobzieva, Iu. (2019b). Gender-and role-specific differences in the perception of the concept «Impishness» (based on the results of a psycholinguistic experiment). *Psycholinguistics*, 25(1), 33-48.
- Gordiienko-Mytrofanova, I. V., Kobzieva, Iu., & Sauta, S. L. (2019c). Psycholinguistic meanings of playfulness. *East European Journal of Psycholinguistics*, 6(1), 19-31.
- Gordiienko-Mytrofanova, I., Sauta, S., & Bezkorovainyi, S. (2023a). *Hraylyvist chy ihrova kompetentnist [Playfulness Ludic competence]*. Kyiv: HO «MNH». Retrieved from <https://inter-sci-guild.org.ua/hraylyvist-chy-ihrova-kompetentnist> [in Ukrainian].
- Gordienko-Mitrofanova, I. V., Kobzeva, Yu. A., Zuev, I. A., & Sauta, S. L. (2019a). Razrabotka oprosnika igrovoy kompetentnosti (OIK) [Development of a questionnaire for game competence (QGC)]. *Psykholohichnyi chasopys – Psychological Journal*, 5 (12), 280-301 [in Russian].
- Hordienko-Mitrofanova, I., & Bezkorovainyi, S. (2024). Psychological characteristics of the current development of mischievousness as a component of play competence (based on the results of a diagnostic experiment). *Psychological Journal*, 10(2), 38–63. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.2.3> [in Ukrainian].
- Hyde, J. S. (2014). Gender similarities and differences. *Annual Review of Psychology*, 65, 373–398. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115057>.
- Kobzieva, Iu., Gordiienko-Mytrofanova, I., & Goncharenko-Kulish, A. (2020b). Defining impishness as a component of ludic competence via restructuring semantic elements of the concept “impishness”. *Problems of Modern Psychology*, 47, 118-140.
- Schaefer, C., & Greenberg, R. (1997). Measurement of playfulness: A neglected therapist variable. *International Journal of Play Therapy*, 6(2), 21-31.
- Yarnal, C., & Qian, X. (2011). Older-adult playfulness: An innovative construct and measurement for healthy aging research. *American Journal of Play*, 4(1), 52-79.

Serhii Bezkorovainyi

PhD student at the Department of Psychology, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, leading psychologist of TOV«NVPHP», Kharkiv (Ukraine)

INTEGRATIVE CHARACTERISTICS OF THE INTERNAL STRUCTURE OF IMPISHNESS: A FACTOR-ANALYTICAL STUDY

ABSTRACT

The article presents the results of a study on impishness as a component of ludic competence, based on correlation and factor analysis data. The research sample consisted of 238 individuals aged 21 to 40, including 142 women and 96 men, accounting for 55% and 45%, respectively, of the total participants. The sample represents the period of youth and early adulthood. The study focuses on identifying key characteristics of impishness, such as emotional intelligence, creative flexibility, and self-sustaining humor. The research examined 13 diagnostic indicators with strong correlations, leading to the identification of three latent factors that reflect the multidimensional nature of this phenomenon.

The first factor, "Sensitive Emotional Intelligence", integrates the ability to understand and regulate emotions, display sensitivity, and use humor in social interactions. The second factor, "Creative Spontaneity and Humor", highlights creative flexibility, improvisation, and maneuverability through imagination, flirtation, and humor. The third factor, "Emotional Resilience and Self-Regulation", reflects the ability to maintain internal balance and adapt through self-sustaining humor.

The factor analysis results have significantly enriched the understanding of the psychological essence of the "Frolicsome Fellow" ludic position, aligning with existing theoretical, methodological, and empirical findings. Impishness is defined as a complex and multifaceted phenomenon that integrates the ability to effectively navigate interpersonal conflicts by directing others' attention through the creation of self-challenging situations, maneuvering

between social norms and taboos, and expressing oneself creatively through playful pranks, flirtation, and provocative actions. Impishness combines traits of emotional intelligence, creativity, and social flexibility, ensuring effective adaptation to diverse social situations.

The study findings confirm previous theoretical and methodological developments, providing a more comprehensive description of the psychological nature of the "Frolicsome Fellow" ludic position.

Key words: ludic competence, playfulness, impishness, ludic position "Frolicsome Fellow", emotional intelligence, factor analysis, interpersonal conflict, self-regulation, youth, early adulthood.

How to cite (як цитувати):

Bezkorovainyi, S. INTEGRATIVE CHARACTERISTICS OF THE INTERNAL STRUCTURE OF IMPISHNESS: A FACTOR-ANALYTICAL STUDY. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 11(2), 54–63. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.2.4> [in Ukrainian]

Безкоровайний, С. ІНТЕГРАТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ СТРУКТУРИ ПУСТОТЛИВОСТІ: ФАКТОРНО-АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ. *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 11 (2), 54–63. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.2.4>

Дата отримання статті: 03.01.2025

Дата рекомендації до друку: 21.01.2025

Дата оприлюднення: 28.02.2025